

KLASIKAPLUS.CZ

1. Fraška s příchutí hořkosti. Úspěšná premiéra Šarlatána Pavla Haase v Ostravě

12.10.2024 klasikaplus.cz - Karla Hofmannová

Odkaz na originál

Klíčová slova: divadla (2); Antonína; Dvořáka; Jakub; Klecker; moravskoslezského; Národního; NDM; Ostravě; v

"Režisér Ondřej Havelka se nechal strhnout nespoutanou a nakažlivou veselostí, která ovšem nikdy nepřekročila hranice vkusu."

"Hudba Pavla Haase je podivuhodně vyzrálá, janáčkovsky úderná a sdělná, rozpustilá a fantazijně barevná."

"Inscenace Šarlatána je zdařilá, a to jak po stránce hudební, tak jevištní."

Operní soubor **Národního divadla moravskoslezského** připravil na začátek sezóny premiéru jediné opery skladatele Pavla Haase. Inscenaci režijně připravil Ondřej Havelka, hudebně nastudoval a řídil **Jakub Klecker** a v rolích se představili Pavol Kubáň, Eva Dřízgová-Jirušová, Kateřina Hebelková, Martin Gurbaľ a mnoho dalších. Varietní podívaná s originálně zpracovanou hudbou se stala prubířským kamenem operního souboru.

Volně zpracované, divácky staletými prověřené téma Mastičkáře, obohacené o věčné zápletky commedie dell'arte, podle bájně postavy barokního potulného lékaře Eisenbarta si jako libreto Pavel Haas zpracoval sám. Úmysl použít jako podklad román německého spisovatele Josefa Wincklera zmařily norimberské zákony. Okupace a následná válka způsobila, že operní dílo je Haasovou prvotinou i labutí písní současně.

Opera je složená z volně poskládaných sedmi obrazů, bez pevného logického děje. Jsou propojovány množstvím jednajících postav a jsou směsíci volně navazujících gagů. Pevnou linkou je hlavní postava potulného lékaře Pustrpalka a jeho blízkých. Není tu žádné závažné dramatické schéma, žádný vývoj děje či postav, žádná následná katarze či ponaučení. A přesto je to divadlo životné, nabitě energií a překvapivými situacemi. Režisér Ondřej Havelka se nechal strhnout nespoutanou a nakažlivou veselostí, která ovšem nikdy nepřekročila hranice vkusu, estetiky či slušnosti, ač by k tomu lidové téma a prostředí mohlo svádět; stvořil divadlo jiskřící a pestré. K té pestrosti mu napomohla jak přehledná scéna Jakuba Kopeckého, tak fantaskní a funkční kostýmy Kateřiny Štefkové. Hlavní podíl na pestrém a roztančeném představení má pohyb Jany Hanušové, která vytěžila jarmareční prostředí.

Hudba Pavla Haase je podivuhodně vyzrálá, janáčkovsky úderná a sdělná, rozpustilá a fantazijně barevná, ve stylu Bohuslava Martinů či Igora Stravinského. Je sledem jarmarečních popěveků, se kterými skladatel pracuje neobyčejně nápaditým způsobem. Autor nejprve nápěvy skládá za sebou a pracuje s nimi až s dryáčnickou dynamikou, aby je následně rozvedl do důmyslných struktur rytmických a harmonických, následně i disharmonických, a nevyhýbá se využití polyfonie. Tu využívá při líčení dramatických dopadů nepodařené operace, kterou dav označuje za vraždu. Sbor zde podává obdivuhodný výkon, za který nese odpovědnost sbormistr Jurij Galatenko. V jevištní situaci chaosu a davové hysterie se dokázal sbor skvěle ukázat a podat zvukově sevřeny, bezchybný výkon. V programu k inscenaci dirigent přiznává, že přistoupil k některým hudebním škrtkům, což ve výsledku jistě přispělo ke scelenosti inscenace a jejímu spádu.

Obtížnost Haasovy hudby se projevuje i v sólových vstupech stěžejních postav, především u postavy Pustrpalka. Barytonista Pavol Kubáň podal plnokrevný výkon a to jak herecky, tak pěvecky. Role mu sedí a dokáže vytvořit jak silného a bezohledného náfuksa, tak roztouženého a dokonce něžného milovníka, tak i v závěru zoufalého a osudem zkoušeného muže. Jeho postava jako jediná má vývoj a v konci se vzpíná k marnému odporu proti osudu. Kubáň zpívá pevným, barevným barytonem s dramatickým nábojem. Milostnou protihráčkou je mu Amaranta, které dala Kateřina Hebelková vroucnost, krásu i plný, probarvený soprán. Projevila i smysl pro komiku, zejména v roli krásy v krinolíně i jako mořská panna. V roli Roziny, manželky Pustrpalka, se herecky vyřádila Eva Dřízgová-Jirušová a tragiku vnesl do příběhu mnich Joachimus v napínavém podání Martina Gurbaľa. V opeře je nepřehledné množství různorodých postav, které v objemu reflexe nelze všechny jmenovat, jež všechny participují na věhlasu a penězích doktora Pustrpalka. Hlasové výkony byly obdivuhodně zvukově vyvážené a všichni drželi svoji postavu čistě a tvořili právě tu jednu kuličku celé funkční mozaiky. Varietnost inscenace podtrhli dva excelentní akrobati Ondřej Friedrich a Ondřej Matuszynski a poetiku na jevišti vnášely půvabné a nápadité makety dvou koní, které nesly dvě tanečnice.

Režisér popustil uzdu fantazii a ve stylu barokního divadla na scénu přinesl i cirkusové triky, ohňové efekty i filmové dotáčky, které posloužily jako vyplnění času pro přestavbu na další obraz. Při všem tom "ballabile" a zdánlivém chaosu vládne na scéně přísný řád a vše je vypočítáno tak, aby bylo dosaženo maximálního účinku.

Inscenace Šarlatána je zdařilá, a to jak po stránce hudební, tak jevištní. Divák je nesen na vlně vtípné podívané, inspirované stylem drama giocoso; ta je umocněna expresivností a efektností Haasovy hudby. Bezesporu už bylo na čase, aby tato opera, kterou Pavel Haas vytvořil v roce 1937, byla po dlouhých létech opět uvedena na česká jeviště. Poprvé to bylo na jevišti Divadla Na hradbách, tedy dnešního Mahenova divadla v Brně, 2. dubna 1938. Nyní se premiéra odehrála 10. října 2024 na jevišti **Divadla Antonína Dvořáka v Ostravě**. Brněnské publikum ji uvidí v rámci Festivalu Janáček Brno 8. listopadu 2024, na jevišti Mahenova divadla, tedy v místě světové premiéry.

Foto: **NDM** / Martin Popelář

« zpět na začátek

Fraška s hořkou příchutí. Úspěšná premiéra Šarlatána Pavla Haase v Ostravě

sobota, 12. říjen 2024 11:15 [Karla Hofmannová](#)

[Facebook](#) [Twitter](#)

„Režisér Ondřej Havelka se nechal strhnout nespoutanou a nakažlivou veselostí, která ovšem nikdy nepřekročila hranice vkusu.“

„Hudba Pavla Haase je podivuhodně vyzrálá, janáčkovsky úderná a sdělná, rozpustilá a fantazijně barevná.“

„Inscenace Šarlatána je zdařilá, a to jak po stránce hudební, tak jevištní.“

Operní soubor Národního divadla moravskoslezského připravil na začátek sezóny premiéru jediné opery skladatele Pavla Haase. Inscenaci režijně připravil Ondřej Havelka, hudebně nastudoval a řídil Jakub Klecker a v rolích se představili Pavol Kubáň, Eva Dřízgová-Jirušová, Kateřina Hebelková, Martin Gurbaľ a mnoho dalších. Varietní podívaná s originálně zpracovanou hudbou se stala prubířským kamenem operního souboru.

Volně zpracované, divácky staletými prověřené téma Mastičkáře, obohacené o věčné zápletky commedie dell'arte, podle bájně postavy barokního potulného lékaře Eisenbarta si jako libreto **Pavel Haas** zpracoval sám. Úmysl použít jako podklad román německého spisovatele **Josefa Wincklera** zmařily norimberské zákony. Okupace a následná válka způsobila, že operní dílo je Haasovou prvotinou i labutí písní současně.

Opera je složená z volně poskládaných sedmi obrazů, bez pevného logického děje. Jsou propojovány množstvím jednajících postav a jsou směsicí volně navazujících gagů. Pevnou linkou je hlavní postava potulného lékaře Pustrpalka a jeho blízkých. Není tu žádné závažné dramatické schéma, žádný vývoj děje či postav, žádná následná katarze či ponaučení. A přesto je to divadlo životné, nabitě energií a překvapivými situacemi. Režisér **Ondřej Havelka** se nechal strhnout nespoutanou a nakažlivou veselostí, která ovšem nikdy nepřekročila hranice vkusu, estetiky či slušnosti, ač by k tomu lidové téma a prostředí mohlo svádět; stvořil divadlo jiskřící a pestré. K té pestrosti mu napomohla jak přehledná scéna **Jakuba Kopeckého**, tak fantaskní a funkční kostýmy **Kateřiny Štefkové**. Hlavní podíl na pestrém a roztančeném představení má pohyb **Jany Hanušové**, která vytěžila jarmareční prostředí.

Hudba Pavla Haase je podivuhodně vyzrálá, janáčkovsky úderná a sdělná, rozpustilá a fantazijně barevná, ve stylu Bohuslava Martinů či Igora Stravinského. Je sledem jarmarečních popěveků, se kterými skladatel pracuje neobyčejně nápaditým způsobem. Autor nejprve nápěvy skládá za sebou a pracuje s nimi až s dryáčnickou dynamikou, aby je následně rozvedl do důmyslných struktur rytmických a harmonických, následně i disharmonických, a nevyhýbá se využití polyfonie. Tu využívá při líčení dramatických dopadů nepodařené operace, kterou dav označuje za vraždu. Sbor zde podává obdivuhodný výkon, za který nese odpovědnost sbormistr **Jurij Galatenko**. V jevištní situaci chaosu a davové hysterie se dokázal sbor skvěle ukázat a podat zvukově sevřený, bezchybný výkon. V programu k inscenaci dirigent přiznává, že přistoupil k některým hudebním škrtkům, což ve výsledku jistě přispělo ke scelenosti inscenace a jejímu spádu.

Obtížnost Haasovy hudby se projevuje i v sólových vstupech stěžejních postav, především u postavy Pustrpalka. Barytonista **Pavol Kubáň** podal plnokrevný výkon a to jak herecky, tak pěvecky. Role mu sedí a dokáže vytvořit jak silného a bezohledného náfuku, tak roztouženého a dokonce něžného milovníka, tak i v závěru zoufalého a osudem zkoušeného muže. Jeho postava jako jediná má vývoj a v konci se vzpíná k marnému odporu proti osudu. Kubáň zpívá pevným, barevným barytonem s dramatickým nábojem. Milostnou protihráčkou je mu Amaranta, které dala **Kateřina Hebelková** vroucnost, krásu i plný, probarvený soprán. Projevila i smysl pro komiku, zejména v roli krásy v krinolíně i jako mořská panna. V roli Roziny, manželky Pustrpalka, se herecky vyřádila **Eva Dřízgová-Jirušová** a tragiku vnesl do příběhu mnich Joachimus v napínavém podání **Martina Gurbaľa**. V opeře je nepřeborné množství různorodých postav, které v objemu reflexe nelze všechny jmenovat, jež všechny participují na věhlasu a penězích doktora Pustrpalka. Hlasové výkony byly obdivuhodně zvukově vyvážené a všichni drželi svoji postavu čistě a tvořili právě tu jednu kuličku celé funkční mozaiky. Varietnost inscenace podtrhli dva excelentní akrobati **Ondřej Friedrich** a **Ondřej Matuszynski** a poetiku na jeviště vnášely půvabné a nápadité makety dvou koní, které nesly dvě tanečnice.

Režisér popustil uzdu fantazii a ve stylu barokního divadla na scénu přinesl i cirkusové triky, ohňové efekty i filmové dotáčky, které posloužily jako vyplnění času pro přestavbu na další obraz. Při všem tom „ballabile“ a zdánlivém chaosu vládne na scéně přísný řád a vše je vypočítáno tak, aby bylo dosaženo maximálního účinku.

Inscenace *Šarlatána* je zdařilá, a to jak po stránce hudební, tak jevištní. Divák je nesen na vlně vtipné podívané, inspirované stylem *drama giocoso*; ta je umocněna expresivností a efektností Haasovy hudby. Bezesporu už bylo na čase, aby tato opera, kterou Pavel Haas vytvořil v roce 1937, byla po dlouhých létech opět uvedena na česká jeviště. Poprvé to bylo na jevišti Divadla Na hradbách, tedy dnešního Mahenova divadla v Brně, 2. dubna 1938. Nyní se premiéra odehrála 10. října 2024 na jevišti Divadla Antonína Dvořáka v Ostravě. Brněnské publikum ji uvidí v rámci Festivalu Janáček Brno 8. listopadu 2024, na jevišti Mahenova divadla, tedy v místě světové premiéry.

Foto: NDM / Martin Popelář

Sdílejte na: [Facebook](#) [Twitter](#)

Zveřejněno v: [ReflexePlus](#)

Témata: [Eva Dřízgová-Jirušová](#) [Jakub Klecker](#) [Martin Gurbaľ](#) [Ondřej Havelka](#) [Národní divadlo moravskoslezské](#) [Pavel Haas](#) [Pavol Kubáň](#) [Kateřina Hebelková](#)

[Karla Hofmannová](#)

Hudební a divadelní publicistka, novinářka, kulturoložka